

# **Záznam ze semináře**

## **„Národní soustava kvalifikací pro terciární vzdělávání“**

**Datum konání:** 2. 12. 2008

**Místo konání:** Tyršův dům, Praha 1, Újezd čp. 450

**Počet účastníků:** 51 (viz prezenční listina)

Registrovaným účastníkům byl předem elektronicky zaslán podkladový materiál obsahující návrh národních deskriptorů a metodiku tvorby NSKTV včetně návrhu rozdělení kvalifikací do sektorů a popisu rolí partnerů.

### **PROGRAM:**

10:00 – 12:00:

Zahájení (Ing. Helena Šebková, ředitelka CSVŠ, v.v.i.)

Vystoupení představitele MŠMT (ŘO vysokých škol doc. Ing. Václav Vinš)

Rekapitulace současného stavu (RNDr. Věra Šťastná, MŠMT)

Vyjádření k zaslaným připomínkám (RNDr. Vladimír Roskovec, CSVŠ, v.v.i.)

Návrh národních deskriptorů

a) vzdělávací programy VOŠ a bakalářské studijní programy (Ing. Michal Karpíšek)

b) magisterské a doktorské studijní programy (V. Roskovec)

Diskuse

12:00 – 13:00: přestávka, občerstvení

13:00 – 15:00:

Požadavky trhu práce a spolupráce se zaměstnavateli, sektorové rady (Ing. Jan Koucký, SVP, PedF UK)

Informace o konferenci v Tbilisi 26.-27.11.2008, principy "sebecertifikace" (V. Šťastná)

Diskuse

Ředitel odboru vysokých škol ve svém vystoupení uvedl, že tvorba Národní soustavy kvalifikací pro terciární vzdělávání (NSKTV) je jednou z priorit Boloňského procesu (BP). Po roce 2010 se předpokládá 5 nosných témat BP – systémy celoživotního vzdělávání (CŽV), kurikulární reformy, systémy zajišťování kvality, ECTS a uznávání diplomů a částí studia a tvorba národních kvalifikačních soustav. Při tvorbě NSKTV nutno brát v potaz měnící se kontext vysokoškolské politiky – v současnosti je to především Bílá kniha terciárního vzdělávání (BK), která je v závěrečném stadiu vnějšího připomínkového řízení a v prosinci bude předložena do vlády. Pokud bude schválena, bude sloužit jako podklad pro návrh dvou zákonů v roce 2009. Vzhledem k paralelnímu procesu tvorby Národní soustavy kvalifikací (NSK) jakožto „zastřešujícího nástroje“ je nutno též usilovat o úzkou provázanost a koordinaci aktivit skupiny 2 a 3 MŠMT.

## DISKUSE:

V diskusi bylo předloženo několik připomínek:

- Logika procesu tvorby NSKTV je v pořádku. Důležitá je i etická dimenze vzdělávání – nestačí přidat „etický“ deskriptor pouze do kompetencí absolventa doktorského studijního programu, je potřeba zahrnout etické standardy (obecně těžko vyjádřitelné deskriptorem) i na nižších úrovních NSKTV.
- Při tvorbě NSKTV nezdůrazňovat pouze hledisko zaměstnavatelů, hrozí tak až jednostranný diktát v oblasti kompetencí absolventů.
- Profil absolventa nemohou určovat jen potřeby praxe (zaměstnavatelů), ty mohou být velmi krátkodobé. Příklad: automobilový průmysl – před časem politicky iniciovaná podpora, nyní problém. Totéž platí ve sféře kultury, do níž se promítá kulturní politika státu; pro umělecké vysoké školy z toho vyplývá nutná participace zástupců Ministerstva kultury v sektorových radách (viz připomínka JAMU k „brožuře“).
- Zavést samostatný sektor „ochrana životního prostředí“ (jak to odpovídá skupině oborů na 2. úrovni ISCED); patřily by do něj též obory s technickým či ekonomickým zaměřením, které nepatří do sektoru „biologie a ekologie“.

V diskusi byla položena též řada otázek. Odpovídali jak autoři prezentací, tak i přítomní zástupci MŠMT:

**Otázka:** *Jak chápat „learning outcomes“? Je možné je považovat za profil absolventa?*

**Odpověď:** Dublinské deskriptory obsahují nejobecnější popis „learning outcomes“, podobně i obecné národní deskriptory v rámci NSKTV. Konkrétnější budou na sektorové úrovni (zahrnující skupiny příbuzných oborů) a nejkonkrétnější na úrovni studijního oboru, kde by měly být obsaženy v profilu absolventa. Sektorová úroveň je pro vysoké školy zásadní (na rozdíl od nadnárodních či národních deskriptorů).

**Komentář:** Profil absolventa je zohledněn ve Vyhlášce o žádosti o akreditaci studijního programu; byla snaha o její novelizaci, vyhláška teoreticky umožňuje zařadit „learning outcomes“ do profilu absolventa, avšak realizace bývá v praxi problematická. „Learning outcomes“ v irské praxi jsou nejen deklarovány jako výstupy studia, ale po jejich vytvoření existuje vazba na hodnocení studentů. Zkušenosti vysokých škol s tvorbou „learning outcomes“ v kontextu přípravy na získání „ECTS Label“ ukazují, že je nutné zabývat se až jednotlivými předměty ve vazbě na moduly a studijní programy. K tomuto jsou nutné pravidelné konzultace a diskuse v rámci oborových/sektorových rad.

BK řeší též problém akreditací – v současnosti se akreditují nikoli studijní programy ale obory resp. specializace. Existuje 6900 oborů, je nutná změna. Je navrženo akreditovat tzv. oblasti vzdělávání (na třech úrovních – Bc., Mgr., Ph.D.). Tyto oblasti by se mohly v podstatě krýt s tzv. sektory v NSK. Otázkou je, zda zachovat studijní obory nebo studijní programy. Zde je nutné vyjádření ze strany vysokých škol. BK obsahuje též záměr po přechodném období uskutečňovat pouze vnější hodnocení nikoliv reakreditační řízení jako v současnosti.

**Otázka:** *K čemu vlastně je NSKTV? Co konkrétně bude její tvorba znamenat pro vysoké školy a zaměstnavatele? Diskuse o národních deskriptorech je značně abstraktní, je žádoucí vazba na problematiku akreditace, jinak hrozí samoučelnost.*

**Odpověď:** Tvorba NSK již probíhá (v souladu se zákonem č. 179/2006 Sb.), je rozpracovávána na úrovni sekundárního vzdělávání. NSK je nástroj, blízká budoucnost ukáže,

k čemu všemu může být dobrý. Je nutno zahrnout též terciární vzdělávání – proto podpora tvorby příslušných deskriptorů pro terciární vzdělávání v rámci NSKTV. Deskriptory jsou potřebné z důvodu transparentnosti a též v návaznosti na nižší úrovně vzdělávání. NSKTV má sloužit i jako nástroj pro popis kvalifikačních standardů – co má daná osoba umět a znát, aby našla uplatnění na trhu práce. Může být využita implicitně pro rozvoj akreditačních mechanismů, systémů ČŽV, zahraniční spolupráce (mezinárodní transparentnost a porovnatelnost) spolupráce se zaměstnavateli a též pro předvídání kvalifikačních potřeb. Inspirace z anglosaských zemí, kde existuje značná rozrůzněnost programů (např. profesní a akademický doktorát): snaha o systemizaci a tvorbu příslušných nástrojů. V BP je potřeba systemizace a transparentnosti kvalifikací vzhledem k zavedení třístupňové struktury studia. S tím souvisí potřeba tvorby národních soustav a jejich certifikace vůči zastřešujícím evropským rámcům.

**Komentář:** Otázka míry podrobnosti deskriptorů: jiná v případě studijních programů počátečního vzdělávání a jiná v případě programů ČŽV, avšak ani v jednom z případů není žádoucí přílišná podrobnost. Otázka preferencí Akreditační komise: chce např. podrobně specifikovat znalosti, dovednosti a způsobilosti studentů? Pokud ano, pak je na místě akreditace oborů, pokud nikoliv, pak je možno preferovat požadavky zaměstnavatelů. Ohledně akreditace a nastavení příslušných mechanismů: nutnost zachovat jistou míru flexibility.

**Otázka:** *Komu má sloužit NSKTV, zejména ve vztahu k profilům absolventa?*

**Odpověď:** Profily jsou určeny primárně pro zaměstnavatele; pokud bude tvorba profilů ponechána akademickým pracovníkům, hrozí jednostrannost. Při procesu tvorby NSKTV je role zaměstnavatelů nezastupitelná vč. jejich zastoupení na příslušných seminářích.

**Komentář:** Proces tvorby NSKTV na samém počátku, zástupci zaměstnavatelů budou vítáni, dnešní seminář je první k uvedené tematické. Koordinace zastoupení jednotlivých zájmových skupin v sektorových radách bude úkolem zejména v rámci příslušného Individuální projektu národního (IPN).

Je vhodné rozlišovat úrovně. Národní deskriptory mají sloužit primárně pro MŠMT, AK; sektorové deskriptory primárně pro vysoké školy; profily absolventa primárně pro zaměstnavatele. IPN pro tvorbu NSKTV by měl být zahájen v roce 2009; důraz bude kladem na komunikaci jednotlivých zájmových skupin.

Nutný dialog, NSKTV možno chápat jako nástroj pro studenty i jejich rodiče, nejen pro zaměstnavatele, vysoké školy resp. MŠMT.

**Otázka:** *Jaký je preferovaný poměr mezi studenty 1. a 2. cyklu v národním kontextu (v rámci BP bylo v minulosti deklarováno 75 : 25)?*

**Odpověď:** Za vysokoškolské vzdělání by měl být v první řadě pokládán 1. cyklus vedoucí k bakalářskému titulu. V ČR je vnímání bakalářského studia deformováno vlivem nevhodné formulace v zákoně č. 172/1990 Sb. (ucelená část vysokoškolského studia). V národním kontextu lze za ideální považovat poměr 66 : 33 (50 % bakalářů pokračuje v magisterském studiu), avšak praxe je jiná i přes finanční regulační nástroje ze strany MŠMT.

**Otázka:** *Jak bude koordinován IPN pro tvorbu NSKTV s řešením projektu Národní soustava povolání?*

**Odpověď:** V rámci skupiny 2 a 3 MŠMT bude působit vždy projektový koordinátor s pracovní skupinou. Po vypracování a zveřejnění výzvy proběhne výběrové řízení na řešitele. Koordinace bude i jejich úkolem.

**Otázka:** *Kdo bude organizovat mezinárodní hodnocení kompatibility národních soustav se zastřešujícími evropskými rámci (proces sebecertifikace)?*

**Odpověď:** Pod dohledem Řídící skupiny Boloňského procesu byla vytvořena koordinační skupina vedená Radou Evropy, která vybudovala síť národních koordinátorů a zřídila centrální webové stránky obsahující též informace o situaci v jednotlivých signatářských zemích. Koordinační skupina byla pověřena sestavením seznamu mezinárodních hodnotitelů a revizí hodnotících kritérií (po cca 5 sebecertifikačních procedurách) zahrnující též „checklist“ pro experty; u dosud 2 provedených sebecertifikačních procedur asistovali vždy 2-4 experti ze zahraničí; experti byli dosud vybíráni státem podstupujícím sebecertifikaci.

**Otázka:** *Je známo, že tvorba národních soustav kvalifikací resp. povolání probíhá lépe a rychleji v anglosaských zemích než na kontinentě (zejm. v jihoevropských zemích). Cítí se, dle zkušeností získaných na příslušných mezinárodních konferencích, zástupci jižní Evropy též tak osloveni myšlenkou tvorby těchto soustav?*

**Odpověď:** Je pravda, že národní soustavy kvalifikací a povolání byly primárně iniciovány anglosaskými státy, ale nejedná se o diktát EK. Obecně je snaha o eliminaci pohledu „děláme to, protože to chce úředník v Bruselu“ a naopak o vnitřní motivaci zúčastněných zájmových skupin. V rámci BP se uskutečňují centralizační kroky nepředpokládané na jeho počátku – v případě zajišťování kvality např. Standardy ENQA, registr agentur (EQAR) apod.

**Otázka:** *Jaký bude další postup práce na NSKTV, bude následovat další diskuse?*

**Odpověď:** Diskuze nekončí, další postup závisí primárně na zástupcích MŠMT a koordinátorech projektu. Na tomto semináři byly prezentovány výsledky vytvořené v rámci zakázky pro MŠMT (zejm. návrh národních deskriptorů pro jednotlivé úrovně NSKTV); výstupy byly předány MŠMT vč. návrhu zaměření IPN pro tvorbu NSKTV.

**Komentář:** Možný další postup: účastníci dnešního semináře (a zástupci dalších vysokých škol) mohou do 15. 1. 2009 zaslat buď na odbor vysokých škol MŠMT nebo řešitelům zakázky své připomínky k zapracování pro návrh IPN pro tvorbu NSKTV (v procesu jeho tvorby je zdůrazněna nutnost komunikace se zainteresovanými aktéry). Vzhledem k tomu, že MŠMT pro rok 2009 vyhlásilo v rámci rozvojových programů jako prioritní též programy na implementaci soustav kvalifikací na institucionální úrovni, nabízí se rovněž vysokým školám řešícím projekty tohoto typu možnost požádat zástupce MŠMT o uskutečnění semináře zaměřeného na prezentaci svých vlastních zkušeností (institucionální pohled na NSKTV) během 4. čtvrtletí 2009.